

Élő falu - őshonos baromfi program

Készítette az E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

2012

Háttér, előzmények

Az E-misszió Egyesület több más szervezettel és magánszeméllyel együttműködve évek óta foglalkozik a természetközeli gazdálkodás és a vidéki megélhetés segítésével. Meggyőződésünk, hogy az élő, gazdálkodó vidék megtartása közös társadalmi érdekünk, a kisüzemi, háztáji gazdálkodás és élelmiszer előállítás biztosíthatja a vidék megmaradását, szemben az egyre inkább teret nyerő nagyüzemi,

monokultúrás mezőgazdasággal. Ezen megfontolások vezettek bennünket akkor, amikor 2010-ben először szerveztük meg magyar őshonos baromfifajták kihelyezését Mikóházán. Tevékenységünk összhangban volt a Magyar Kisállat-nemesítők Génmegőrző Egyesülete (MGE) által kezdeményezett 'Faluprogrammal', melynek célja a hagyományos baromfifajták újbóli meghonosítása a magyar falvakban. A mikóházi baromfi kihelyezés egy pályázati projekt része volt, így akkor sikerült az állatokat támogatásból megvásárolni, azonban általában a háztáji tartásba beszerzett állatok vásárlása nem támogatott cél. A következő évben ezért már úgy kerestünk meg települési önkormányzatokat, hogy azok saját forrásból vásárolják meg a naposcsibéket, míg Egyesületünk díjmentesen segíti a beszerzést és vállalja a csibék kiszállítását.

Programunkba 2012-ben szeretnénk még több települést bevonni, hasznosítva az eddigi 2 év tapasztalatait.

Még egy lényeges megjegyzés bevezetőként: sokan úgy gondolják, hogy felesleges falun bemutatni az állattartást, hiszen ahhoz mindenki ért, aki falun nőtt fel. Ez ma sajnos már nem igaz, ahogyan ezt az eddigi tapasztalataink is alátámasztják. Valóban sokan ismerik még az állattartás csínját-bínját, ám egyre többen vannak olyanok, akik – bár érdeklődnek

íranta – nem rendelkeznek kellő tudással, tapasztalattal. Ezért lényeges része a programnak az ismeretek átadása, ugyanis a helytelen tartás könnyen vezethet akár jelentős pusztuláshoz, rossz tapasztalatokhoz is, amit nagyon szeretnénk elkerülni.

A program közvetlen célja

A hagyományos, őshonos baromfifajták háztáji, szabad tartásának újbóli elterjesztése falun.

A siker feltételei a baromfitartás ismereteinek megosztása, felelevenítése, a takarmány megtermelése és a termékek (tojás, hús) értékesítésének megszervezése.

Hosszú távú célok

Az élelmiszer termelés fellendítése a magyar faluban. Az állattartás, a háztáji növénytermesztés, a házi termékfeldolgozás, a közösségi összefogás és mindezekről a tudásmegosztás elősegítése.

A hagyományos baromfifajták génmegőrzése azok természetes élőhelyén, a háztáji baromfiudvarban, a paraszt porták udvarán.

Az élelmiszer-termelésen keresztül

- a megélhetés biztonságának javítása,
- a pénz fokozottabb helyben tartása, a gazdasági kiszolgáltatottság csökkentése,
- a dologtalanság és a romló munkamorál javítása,
- egészséges élelmiszer biztosítása,
- a falu - mint a város éléskamrája - szerepének visszaállítása,
- a hagyományos falukép visszaállítása a portákon szaladgáló baromfikkal (és később más állatokkal),
- a falusi lakosság önbecsülésének visszaadása.

Még egy jó összefoglalása a céloknak, ha azt mondjuk: szeretnénk az embereket felállítani a televízió előtt, szeretnénk, ha idejük nagyobb részét töltenék hasznos munkával és többet segítenének egymásnak. Az állattartás közösségi alkalmakat is teremt a tapasztalatok megosztása, az egyes munkafolyamatok (pl. kopasztás), vagy kapcsolódó rendezvények kapcsán.

Hogyan működik a program?

A jelentkező települések a 7 magyar hagyományos baromfifajta naposcsibéit vásárolják meg, és azokból hoznak létre tenyészállományokat. Az így létrehozott állományok a következő években

fajtánként szaporulatot adnak. A települések ezt a szaporulatot oszthatják tovább a lakosság részére, a maguk által meghatározott feltételek szerint.

A tenyésztésre alkalmas naposcsibéket a gödöllői Kisállattenyésztési Kutatóintézet és Génmegőrzési Koordinációs Központ (KÁTKI) szaporításából lehet megvásárolni, előzetes megrendelés alapján. A naposcsibe ára 2012-ben 210 Ft, Gödöllőn, a KÁTKI telepén átvéve.

Olyan települési önkormányzatokat, illetve helyi közösségeket keresünk tehát, melyek készek elindítani saját falujukban a tenyészállományokat és vállalják az ehhez szükséges szervezési munkát, illetve a költségek fedezését.

Az E-misszió Egyesület szerepe a települések bevonása, a koordináció és a szakmai tanácsadás kihelyezés előtt, illetve azután. Az eddigi években a naposcsibék kiszállítását is Egyesületünk vállalta, ezt 2012 tavaszán is vállaljuk. Tevékenységünkért a résztvevő települések felé nem számítunk fel díjat, azt önkéntes munkában végezzük, költségeit egyéb forrásainkból fedezzük.

A KÁTKI szakemberei programunk rendelkezésére állnak szakmai tanácsadással, ígén esetén előadásokkal.

Néhány megfontolásra érdemes, illetve gyakori kérdés

Kinek célszerű tartania a tenyészállományt?

Azt javasoljuk, hogy az első, a KÁTKI-ból érkező állomány tartását az önkormányzat szervezze meg, lehetőleg saját alkalmazottak, vagy közmunkások bevonásával azért, hogy az állomány a falu közös tulajdona legyen. A következő években lesz ezután lehetőség az akár évenként több ezres szaporulat továbbosztására a lakosság felé.

Az induló állomány tartására többféle lehetőség is van. Amennyiben az önkormányzat a tartást nem tudja megszervezni, bevonhat helyi gazdálkodókat. Ebben az esetben az önkormányzat és a gazdálkodók között kell megállapodást kötni a jövőbeni hasznosításra. A megállapodás részletei függenek majd attól, hogy az egyes szereplők milyen költségeket és feladatokat vállalnak.

Javaslat: Az önkormányzat saját tenyész állományát használhatja bemutató célokra, létrehozva egy mintagazdaságot. Ez azért is célszerű, mert ebben a gazdaságban gyakorlatban is kipróbálhatóak, megismerhetők a tartási módok és egyéb ismeretek, tehát innen kaphatnak rendszeres tanácsot, gyakorlati segítséget a baromfitartást elkezdő háztartások.

Ki fizeti a naposcsibéket és a takarmányt?

A naposcsibéket és az indító takarmányt a résztvevő önkormányzatok vásárolják saját forrásból. Ehhez természetesen lehet igénybe venni támogatást is, pl. a szociális földprogram keretében.

Fontos: Lehetőleg kerüljük a genetikailag módosított alapanyagokból (pl. génmódosított szója) készülő takarmányokat!

Javaslat: a háztájiban termelt kukorica, búza, árpa, tritikálé, napraforgó, borsó, stb. megfelelő aranyú keveréke, illetve napos korban a takarmánykeverékhez adott reszelt főtt tojás, túró, hagyma levél, stb. is megteszi hatását, szücségtelen a bizonytalan eredetű és összetételű tápok megvásárolni.

A későbbi takarmányozást hogyan oldják meg a résztvevők?

Hosszabb távon a baromfi programban is az önellátás a cél, ezért javasoljuk a takarmányt a településeken megtermelni akár az önkormányzat területén és szervezésében (a közmunka program kihasználása), akár a lakosság bevonásával. A háztájiban megtermelhető takarmánynövények: nagyobb részben kukorica, ezen felül tritikálé, napraforgó, árpa, búza és borsó. A tartási technológiák tojótápot is javasolnak akár a takarmányozás nagyobbik részeként, ami kétségtelenül növelheti a tojás hozamot, ám többbe kerül és nem állítható elő helyben. Ezen túl hiszünk abban, hogy a tyúkoknak jót tesz a téli szünet, a természetes ciklus betartása a tojás termelésben. A zöld legelése tavasztól ősziig szintén javasolt, illetve adható a baromfiknak szinte bármilyen konyhai hulladék, ami egyébként komposztálásra alkalmas.

Javaslat: A saját takarmány előállítását a települések megoldhatják saját, önkormányzati tulajdonban levő területeken, vagy gazdálkodókkal termeltetve, akár tojás/hús barter megállapodásokkal. Az önkormányzat által szervezett takarmánytermelésbe, illetve az állatokkal való foglalkozásba nagyon jól bevonhatóak a helyi iskola felső tagozatos diákjai.

Kié lesz a megtermelt tojás, hús?

Amennyiben az önkormányzat működteti a tenyészállományt, értelemszerűen a település vezetése dönt a felhasználásról. Célszerű a helyi közétkeztetésben hasznosítani a jó minőségű, ismert származású tojást és hústermékeket.

Ha az önkormányzat háztartásokat, gazdálkodókat vont be a tartásba, akkor ezek az állattartók valamilyen előre megállapodott arányban visszaadhatnak termékeket. Az arány nyilván attól is függhet, hogy ki fizette a naposcsibét és a takarmányt, ahogyan arra fentebb utaltunk.

Miért jó ez az E-misszió Egyesületnek?

Programunkat azért kezdeményeztük, mert fontos számunkra az élő vidék és hiszük, hogy az élő falu és a vidéki megélhetés egyik alap feltétele az állattartás felélesztése. Az állattartás magával hozza a takarmány termesztést, a termékfeldolgozást, illetve visszahozza a hagyományos faluképet baromfikkal, tehéncsordákkal. Ennek érdekében - mivel külön támogatási forrást az elmúlt időszakban nem találtunk - önkéntes alapon szervezzük programunkat.

Mi köze a programnak a Hegedűs Zsuzsa féle kezdeményezéshez?

A két kezdeményezés nem függ össze. A 'Minden gyerek lakjon jól' programhoz annyiban hasonlít programunk, hogy mindkettőben az állattartás elterjesztése a cél. Mi nem tudunk anyagi bázist teremteni a baromfik beszerzéséhez, és megjegyezzük, nem is tartjuk célszerűnek az állatok ingyen kiosztását. Az önkormányzatok és gazdálkodók anyagi szerepvállalása valamelyest garancia arra, hogy a résztvevők komolyan vegyék a programot. A mi tevékenységünk kevesebb települést von be (célterülete főleg Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék), illetve igyekszünk a baromfi kihelyezést alaposan előkészíteni, majd nyomon követni.

Mely települések vettek részt eddig a programban?

Mikóháza, Komlóska, Vágáshuta, Túristvándi, Szakoly és Vértesacsa (itt egy magángazda).

További kapcsolódó témák / linkek

Tanyapedagógiai program

Borzderes szarvasmarha fajtamegőrzési program

Élő falu program / Local Agenda 21 - Helyi Fenntarthatósági Programok

Ajánlott irodalom: Zámbó Sándor - dr. Mátray Árpád : A biobaromfi tartása. Mezőgazdasági Kiadó, 2001

Mellékletek / Letölthető dokumentumok

1. Tartási technológia háztáji csirkékhez (KÁTKI anyag)
2. Megrendelő lap, MGE prospektus - Faluprogram 2012